

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Глибинні зміни в системі освіти вимагають реформ у підготовці педагогічних кадрів. На ринку педагогічних послуг постала потреба у фахівцях з ґрунтовними знаннями предмету, який здатний доступно та професійно донести той чи той матеріал учневі, володіє на практиці сучасними педагогічними технологіями. З метою відповідати сучасним запитам працедавців, майбутній учитель зацікавлений здобути якісну освіту. Для досягнення конкретних результатів вищі педагогічні заклади намагаються створити умови для самореалізації студентів, сприяти їхній креативності.

Мета цієї розвідки — проаналізувати шляхи формування й розвитку творчих здібностей майбутніх педагогів у процесі вивчення іноземної мови (далі — ІМ). Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань: 1) проаналізувати етапи формування професійної компетенції філологів; 2) дослідити сучасні педагогічні технології навчання ІМ з точки зору їх впливу на формування креативності студентів; 3) з'ясувати компоненти творчих здібностей студента, необхідних для вдосконалення творчої діяльності та набуття досвіду.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Питанню розвитку творчої особистості учня / студента присвячені численні праці педагогів, психологів, лінгвістів (Г. Ващенко, О. Вишневський, А. Вербицький, В. Калошин, І. Підласий, С. Сисоєва, І. Бех, П. Стефаненко, Н. Гнатко, І. Зимняя та ін.). У викладанні гуманітарних предметів, зокрема ІМ, особливої уваги заслуговують технології продуктивного навчання, застосування яких створює атмосферу пізнавального пошуку, сприяє формуванню мислення, цілеспрямованому розвитку інтелектуальних умінь. Серед них технологія навчання як дослідження, постановки цілей (М. Кларін) [6], технологія навчання у співробітництві (Ш. Амонашвілі) [1], теорія поетапного формування творчого досвіду (В. Безпалько) [2], проектна методика (Є. Полат) [9], використання нових інформаційних технологій, Інтернет-ресурсів (Ю. Коваленко) [7]. Проте проблема підготовки майбутнього вчителя ІМ до творчої педагогічної діяльності не була предметом окремої наукової праці. У цьому полягає актуальність цієї статті.

Виклад основного матеріалу. У студентів вищих педагогічних навчальних закладів мотивація вивчення ІМ висока: бажання стати досвідченим учителем-професіоналом, можливість продовження навчання за кордоном, кар'єрного росту, перспективи вільно контактувати з іноземцями під час подорожей чи при спілкуванні онлайн, насолоджуватися творами мистецтва в оригіналі [10]. Працьовитість, самодисципліна, уміння планувати, приймати рішення, діяти самостійно — складові успішного навчання. Погоджуємося з думкою професора О. Вишневського про те, що наука корисна на рівні практики [4, с. 8]. Уміння застосувати знання на практиці породжує шлях творчості.

Творча діяльність — це наслідок копіткої праці, ознака високого рівня знань: вона передбачає вміння здійснювати пошук необхідної інформації, фіксувати потрібні факти, порівнювати, аналізувати й узагальнювати їх; детермінує здатність особистості до самовдосконалення та формування критичного й логічного мислення. Шлях розвитку творчих здібностей учня / студента при вивченні іноземної мови складається з кількох етапів відповідно до прикладених ним зусиль: упізнання, репродукція, конструювання — варіювання — пошук, власне творчий етап.

Засвоєння та впізнавання інформації ґрунтується на безпосередній роботі пам'яті та базових знань студента й полягає в швидкому відборі правильної відповіді у тестах. Такий вид роботи може бути запропоновано при вивченні нової лексики (наприклад, слово ↔ переклад), після прочитання незнайомого тексту (скажімо, знайти речення, яке відповідає щойно

прочитаній розповіді).

Репродукція передбачає перетворення зовнішньої інформації у власну (як-от, вставити пропущені букви в слові, слово в реченні; скласти слово / речення із змішаних не за порядком букв / слів; використати виучувані фрази в певній навчальній ситуації; провести опитування згідно інструкції; переказати текст своєму партнерові). Проте репродуктивне навчання не повинно займати більше, ніж 10 % часу, призначеного на засвоєння теми.

На етапі конструювання — варіювання — пошуку домінуюче місце належить розуму особи, інформація відіграє допоміжну роль. Завдання цього рівня — змінити, знайти, відшукати. До прикладу, конструювання передбачає визначити логічну послідовність речень відповідно до тексту / розмовної теми; побудувати речення із щонайменше 7 слів / текст із поданих речень; варіювання (чи перебудова) включає складання плану чи схеми, скорочення тексту, зберігши його основну думку; поширення речень додатковою інформацією; завдання на пошук пропонуватимуть віднайти в тексті певні слова, цифри, звороти тощо).

Здатність студента використовувати свій творчий інтелект та інтуїцію за умови заданої інформації належить до рівня творчості. Відомо, що більш продуктивними, міцними, усвідомленими стають ті знання, які людина здобуває сама. Розвиток та вдосконалення творчого мислення можливі шляхом уведення в навчальний процес складних цілей [3, с. 103]. Навчальні завдання повинні передбачати самостійні пошуки розв'язків, інформація слугує лише засобом діяльності. У процесі вирішення творчих завдань студенти створюють певний творчий продукт. Творчі задачі охоплюють як усне, так і писемне мовлення. Розглянемо деякі з них.

Скажімо, при написанні різних за жанрами творів (есе, опис, розповідь, стаття, діловий / особистий лист, рекламна листівка, оголошення, рецензія, резюме, анотація, тези, деталізоване порівняння і т.п.) студенту необхідно окреслити свій авторський задум, виокремити основні думки, підпорядкувати їм другорядні; передати залежність ознак предмета / особливостей явища відповідними мовними засобами. Спланувавши порядок висловлення, проаналізувавши основну тезу, автор додає деталі, уточнює зміст, корегує, удосконалює свій текст. На якість твору впливає як і ступінь володіння мовою, стилістичний фактор, мотивація, поставлене завдання й мета спілкування, так і раніше набутий досвід, базові знання, ступінь розвиненого мислення, довготривалої пам'яті, вміння студента застосовувати вольові якості, соціальні навички.

Створення спільних проектів з певної теми детермінує активізацію творчо-пошукового потенціалу групи студентів, а також посилює їх навчально-пізнавальну й комунікативну діяльність, сприяє міжособистісному та міжкультурному спілкуванню засобами іноземної мови. Для розв'язання навчальної задачі, націленої, як правило, на обговорення соціально загострених та дискусійних тем, необхідні інтегровані знання, що сягають меж інших галузей науки та громадського життя. Набутий досвід дозволяє студенту-філологу розвинути соціальні навички, необхідні не лише для спілкування в чужомовному середовищі, а й для розкриття потенційних можливостей реалізації в майбутній учительській професії.

Самостійну роботу студентів забезпечують різні організаційні форми навчання, найбільш поширені з яких робота в парах, групах (змінних чи мікрогрупах). Проте ефективними є колективно-творчі завдання (наприклад, при колективному складанні полілогу чи опорної схеми) або інтерактивні форми (дискусії, прес-конференції, дебати).

Участь студентів в організованій і систематичній науково-дослідній роботі також відіграє важливу роль у вдосконаленні творчого потенціалу майбутніх педагогів. Наукові розвідки, як-от, реферати, курсові роботи, статті, тези, доповіді, індивідуальні навчально-дослідні завдання формують у студентів досвід вивчення та критичного аналізу наукової літератури, внаслідок прогнозування напрямків пошуку забезпечують появу нових результатів чи відкриттів.

Формування навчального Інтернет-ресурсу (хот-листа, мультимедіаскрєпбука, трежа ханта, сабджектсемпли, веб-квеста) на запропоновану вчителем тему розвиває вміння відокремлювати основну інформацію, узагальнювати її, робити певні висновки, аргументувати власну точку зору, обмінюватися інформацією, уточнювати її. Створення блогів, подкастів, анімацій, фільмів, електронних газет і відеовиставок, розміщення відеоматеріалів на

відеохостингу Ютуб студентом / групою студентів сприятиме розвитку й поглибленню вмінь і навичок інформаційної компетенції — важливої складової сучасного рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції майбутніх педагогів.

Розвитку творчого й критичного мислення та уяви сприятиме застосування сучасних педагогічних технологій. Скажімо, мета навчання в співробітництві — засвоєння певного (наприклад, лексичного, граматичного) матеріалу за умов спільного навчання. Основний метод технології — навчальний діалог: опрацювання нового матеріалу проходить в активній взаємодії студентів з педагогом та поміж собою. Переваги цієї технології очевидні: студент опановує нову інформацію, розвиває / вдосконалює вміння й навички відповідно до своїх індивідуальних особливостей; задля формування соціально-ціннісної поведінки він засвоює нові комунікативні вміння, зосереджуючись на самоосвітній діяльності.

Висновки. Отже, розвиток творчих умінь студентів поєднує пізнавальну діяльність, дослідницьку роботу та науковий пошук. Він детермінує народження нового творчого продукту шляхом вирішення складних задач самостійними способами розв'язання. Перспективи подальших досліджень убачаємо в дослідженні формування іншомовної та міжкультурної комунікативної компетенції студентів засобами інформаційно-комунікативних технологій.

Література:

1. Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике. — М.: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1995. — 496с.
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. — М. : Пед. об-во России, 1989. — 194 с.
3. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Омелян Вишневський. — Дрогобич : Коло, 2006. — 608 с.
4. Вишневський О. Українська педагогіка на старті реформ / Омелян Вишневський. — Дрогобич : «Швидкодрук», 2015. — 80 с.
5. Калошин В.Ф., Гоменюк Д.В., Сушенцева Л.Л. Педагогічні засади розвитку творчості в учнів навчальних закладів професійно-технічної освіти: Методичний посібник. — К. : 2008. — 86 с.
6. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике : обучение на основе исследования, игры и дискуссии. (Анализ зарубежного опыта). / М. В. Кларин. — Рига : Пед. центр «Эксперимент», 1995. — 176с.
7. Коваленко Ю.А. Використання інформаційних технологій у навчанні іноземної мови // Іноземні мови. — 1999. — № 4. — С. 37—41.
8. Підласий І. П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя / Іван Павлович Підласий. — Х. : Вид. група «Основа», 2010. — 360 с.
9. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : [учебное пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров] / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; [под ред. Е. С. Полат]. — М.: Издательский центр «Академия», 2002. — 272 с. — ISBN 5-7695-0811-6.
10. Пристай Г. В. Особливості навчання іноземних мов в умовах співпраці / Г. В. Пристай // Вісник Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка. — Вип. № 5 (77). — С. 102—106.
11. Сисоева С.О. Основы педагогической творчости : [підручник]. — К.: Міленіум, 2006. — 346 с.

У статті розглянуто шляхи формування й розвитку творчих здібностей студентів факультетів іноземних мов. Доведено, що наукова пошукова активність, пізнавальна й дослідницька діяльність сприяє саморозвитку і самовдосконаленню студента. Обґрунтовано, що складні цілі та проблемні ситуації створюють необхідні умови та спонукають до продуктивного мислення. У процесі вирішення творчих завдань учні створюють певний творчий продукт в усній чи письмовій формі. Набутий досвід сприятиме належній професійній підготовці сучасного вчителя.

Ключові слова: творчі здібності, критичне мислення, пошукова діяльність, педагогічні технології, інтерактивні форми.

В статье рассмотрены пути формирования и развития творческих способностей студентов факультетов иностранных языков. Выяснено, что научная поисковая активность, познавательная и исследовательская деятельность способствует саморазвитию и самосовершенствованию студента. Сделан вывод о том, что сложные цели и проблемные ситуации создают необходимые условия и побуждают к продуктивному мышлению. В процессе решения творческих задач учащиеся создают определенный творческий продукт в устной или письменной форме. Приобретенный опыт будет способствовать должной профессиональной подготовке современного учителя.

Ключевые слова: творческие способности, критическое мышление, поисковая деятельность, педагогические технологии, интерактивные формы.

The purpose of this paper is to analyze the ways of forming and development of creative abilities of students of foreign languages. The data indicate that there is a connection between the scientific search activity, cognitive and research practice; they promote self-development and self-improvement of the student. The difficult goals and problem situations create the necessary conditions to encourage productive thinking. In the process of solving original problems, students originate a creative product, either orally or in writing. The emphasis is made on the gained experience which promotes proper professional training of a modern teacher.

Keywords: creativity, critical thinking, searching activity, educational technology, interactive forms.

УДК 378.016:784

О.М. Прядко
м. Кам'янець-Подільський, Україна

ВОКАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Сучасний розвиток вітчизняної вищої школи відбувається в умовах протікання складних інтеграційних процесів в освітньому просторі. Нові освітні перспективи значно розширюють можливості майбутньої професійної реалізації підростаючого покоління громадян України. Актуальні суспільні запити вимагають переосмислення існуючої в державі системи підготовки освітніх кадрів, забезпечення умов для підготовки конкурентоспроможних фахівців на світовому ринку праці. Прагнення виховати нове покоління громадян з високим рівнем громадянської свідомості, патріотичних почуттів вимагає від вищої школи змінювати освітні підходи у процесі підготовки майбутніх педагогів.

Враховуючи політичні, соціальні умови розвитку сучасного українського суспільства з особливою гостротою постає проблема морального виховання школярів, формування у них непохитної громадської позиції, чіткої національної самоідентифікації. Ефективним засобом впливу на формування свідомості учнів, їх інтелектуальної та емоційної сфери є музика. Саме музику називають могутнім засобом усебічного розвитку особистості дитини, її культури почуттів, духовності. В. Сухомлинський називав музику могутнім засобом естетичного виховання. Він писав, що вміння слухати і розуміти музику є однією з елементарних ознак естетичної культури, без якої неможливо уявити цілісного повноцінного виховання [3, с. 296]. Музика здатна спонукати школяра до морально-естетичних переживань, активного мислення, емоційного співпереживання. Засобами музики діти можуть виражати свої почуття до рідної землі, природи, її історії, своєї родини. Морально-патріотичні почуття дітей закладаються через любов до свого народу, його культури, найглибшим виразником якої є національна музика. Тому саме на вчителя музики покладається обов'язок засобами музичного мистецтва ефективно проводити процес морально-естетичного виховання школярів.

Професійне становлення майбутнього вчителя музики включає розвиток його фахових умінь, у тому числі вокальну та вокально-методичну підготовку. Процес підготовки майбутніх учителів до вокально-педагогічної діяльності у школі вимагає чіткого усвідомлення значення впливу особистості вчителя музики, його педагогічної компетентності та рівня професійної підготовленості на формування музичної культури школярів. Основним засобом емоційного впливу під час викладацької діяльності вчителя в школі є його співацький голос. Досконале володіння педагогом власним співацьким голосом, широкою палітрою виражальних засобів вокального мистецтва, відсутність будь-яких вад голосотворення є запорукою ефективної професійної діяльності вчителя музики у школі.

Розгляду проблеми професійної підготовки вчителів присвячено значну кількість наукових